

Nem, ennyi könyv odajuttatása, ahova éppen való, rendszerbefogása — bevalom: az én szememben már — műalkotás. S egy életen át — tiszteletet parancsoló nagy tett.

— Nem egy könyv, technikai vagy más természetű kiadvány elrendszerezése komoly, többnapos utánjárást kíván — mondja, mikor a munka nehezéhez érünk a beszélgetésben.

— Azt hiszem, kicsit polihisztornak is kell lenniök ebben a munkában — jegyeztem meg.

— Csakis széles érdeklődési körrel, sőt jelentős ismeretekkel tudunk »rendet« teremteni. És igazi könyvtárosra a széleskörű ismeretek birtoklása a jellemző...

Elárulja mégis, hogy szépirodalmi érdeklődésű. Véletlenül jön ez elő a beszélgetés során s mindjárt megszólal, mint a szép könyvek barátja is: mi lesz a mi szépirodalmi könyveinkből pár év múlva? Hiszen a szovjet, cseh, német szépirodalmi művek, de a magyar technikai kiadványok is, olyan szép, időtálló papíron jelennek meg. Vajjon nem érdemli meg mai magyar szépirodalmunk, mely — ő aztán igazán tudhatja — igen kis hányada könyvkiadásunknak, hogy szép papíron kerüljön az olvasó kezébe? Mert nagyon félős, hogy mai szépirodalmi kiadványaink a könyvtári használatban pár év alatt tönkremennek...

Felemelő érzés lehet időt álló művet írni, hatalmas lakóépületet tervezni. A kőműves egymás mellé rakja a téglákat, a sorokat egymásra — de téglánként.

Kormányunk magas kitüntetésben részesítette Goriupp Alízt, nem tudom elfeledni piruló arcát, mikor erről szolt pár, szerény mondatot. Nagy megtiszteltetés ez, de vajjon mikor szabad időnkben bemegyünk a Széchényi-könyvtárba, vagy más nyilvános olvasóterembe, felírjuk kívánságunkat s pár perc múltán előttünk a kért könyv, nem feledkezünk-e meg azokról, kiknek egyszerű, hétköznapi munkája — s tegyük hozzá rögtön — fáradságos munkája nyomán lehet részünk e kényelemben?

Goriupp Alíz első szabadkozó mondata után önkéntelenül az jutott eszembe, amit Petőfi a közkatonákról írt. Tiszteljük őket... Goriupp Alízt ilyen Petőfi-értelemben vett közkatonának tekintem, akinek életpályája például állhat. És ma a kultúra ilyen »közkatonái« el is nyerik a tiszteletet, a hivatalost is, a társadalmat is, ha oly áldozatos, lélekből fakadó szeretettel végzik »apró munkájukat«, mint Goriupp Alíz teszi harmincöt »eseménytelen«, de művet alkotó hosszú esztendő alatt.

VARGA IMRE

Egy vidéki könyvtáros

Szeretném megkérdezni azt a kakastollas csendőrt, aki éppen tizenegy esztendővel ezelőtt arculcsapta a ceglédi piacon, hogy: vajjon emlékszik-e még rá? ... Emlékszik-e a féltucat suttyógyerek közül arra a vézna, sovány lábú kamaszra, aki szembe mert szállni az ungvári kerétszet mindenható munkafelügyelőjével, mikor az summáslányra éhezett?!

Vagy megkérdezném azt a tószegi kulákot, aki lapátnyéllal magyarázta a maga igazát — vajjon: emlékezik-e még arra a beesettarcú cselédre, aki mikor ráúnt urat szolgálni, törlesztett egy keveset a régi adósságból, aztán nyakába vette a nagyvilágot?

Vagy az a meleghangú mentő, aki egy évvel később Pesten egy magasból leestett fiatal kőművest a Rókusba szállított

— vajjon emlékezik-e arra, hogy megmentett akkor egy induló életet? Es emlékeznék-e a szolnoki tüdőorvosok egy ápoltra, a tiszavidéki parasztok arra a cingár traktorosra, akit nyeregben talált az éjszaka, a nappal?!

Én jól emlékszem rá. Inas arcára, keskeny szájára, vékony alakjára, a nevére: Kovács István. Huszonnégy esztendeig hanyódott az országban, se gazdája, se senkije — míg nem is olyan régen véget ért a kóborlás az abonyi kultúrotthon papírszagú könyvtárában...

Kétszer találkoztam vele. S ez a két találkozás egy-egy szép vonás a kultúr-munkás megmintázandó alakjához, egy-egy kedves epizód az országjáró íróember jegyzetfüzetében...

1.

Esteledett, s ahogy oltogatták odafent, a szürke felhők közt a fényt, úgy gyuladt meg szerte a villapy a községben... A könyvtár ajtaja felett hideglelős szél lóbálta a táblát s bent, a sokatforgatott kötetek otthonában villódzva rajzolt furcsa ákom-bákomokat a falra a duruzsoló vaskályha... A pult előtt nyílóeszű apróságok, a pult mögött homlokára tölt micisapkával, sállal a kigombolt ingnyak fölött — Kovács István...

A gyerekhangok üdén csivitelnek a szobában. Egyik ezt kért, másik azt. Az Jókait szeretne, amaz Móricz-mesét s a csontosarcú fiatalembernek felkomorlik a hangja:

— Nincs, kisfiam... Nincs... nincs... nincs...

...Aztán egyedül maradunk... S ahogy a tavaszi ár zúdulhat le a hegyről, úgy zubog Kovács István szájából a panasza:

— Tessék meghinni, sokszor nagyon restellem magam... Jönnek ezek a gyerekek, olvasni akar ez mind és én nem tudok már mit adni nekik... Üres polcnak szegény a gazdája...

Hátramutat, ahol olyan foghíjas a tartó, akár a nagyanyám. Itt-ott akad mutatóba egy-egy kötet.

— Az öregebb olvasók már beleúntak, hogy napról napra kilincseljenek... Pedig de sok Mikszáth-, Jókai-, Móra-, Móricz-regénynek akadna itt pártfogója... De miből adjak, ha én sem kapok!

A pult deszkáján furcsa könyv hever. A fedelét valamikor keménypapírból ragasztották — most rojtos, akár a rétes-tészta. A lapok ki-kijárnak, a sok kérgecs ujj a sarkoknál lekoptatta a betűt.

— Ilyen könyveim vannak, elvtárs... Ezeket is kétszer, háromszor elolvassák...

Előkerül a kölcsönző-napló. Nézem a számokat, s egyszeriben megszégyellem magam. Könyvállomány: 2196. Beiratkozott olvasó: 2017. Havi forgalom: 2600 átlagban.

— Eddig úgy jártam mindenhova, hogy két-három regény is volt mindig a hónom alatt. Bekopogtattam a DISZ-be, a pártba, az ismerős házakhoz, arra fordítottam a szót, amilyen témájú könyvet

éppen vittem, aztán addig-addig, hogy egyre-másra nőtt az olvasó... Dolgozók iskolájába járok, ott is ha szó volt valamelyik íróról, másnapra már vittem is a könyvet tőle... De most mit vigyek? A nincset?... Hiába mondtam Pesten is, Cegléden is, hogy adjanak nekem vagy négy-ötezer kötetet, kibírja ezt Abony, azt tetszik hinni, adtak?... Ahogy magának nem, úgy nekem se... Pedig ej, de ráférne egy kis kultúra erre a községre!

Cseréljük tovább a szót, s furcsa dolgok kerülnek a jegyzetfüzetbe. Nevezetesen: 17 ezer lakosa van Abonynak. Erre egy kultúrház, egy mozi, egy nyilvános könyvtár jut. Ez eddig rendben is volna. A baj ott kezdődik, hogy a kultúrotthonban bizony kevés a rendezvény, úgy látszik: vagy alusznak, vagy nem hallják erre még a sünető szót. A mozi négy-szer játszik hetenként, majd mindig táblás házzal mennek a filmek — a könyvtár pedig, nos, arról fentebb beszéltünk, hogy milyen...

Mi marad hát? A fiatalságnak a kocsma, az ital a bál, ahol bizony nem is olyan ritkán csattanak a borgőzdiktálta pofonok — az öregeknek meg a snapszli, durák, éjfélbenyúló huszonegy partik...

Mennyi kulturális vágy válhatik itt émelvítő részegséggé, mennyi visszafojtott kívánság csattanhat esténként egy-egy odavágott kártyapakliban!

— Higgye el, elvtárs, sokszor szeretnék olyat kiáltani, hogy meghallják Pesten is és segítsenek rajtunk!

2.

A minap a Rákóczi-úton, a délutáni forgatagban valaki megfogja a karom. Micisapka, sötét kabát, sál, nyitott ingnyak: ő volt, Kovács István...

Csillan a szeme, öröm rezeg a hangjában:

— Elvtárs! Százötven új könyvet kaptam!...

...S ragyog, ragyog kipirult arca, éppenugy, ahogy a boldog embereknek szokott...

— Hogy fognak ennek is odahaza örülni!

D. SZABÓ LÁSZLÓ